Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

9. studenoga 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom – Direktiva 2008/115/EZ – Članak 3. točka 2. – Pojam ‚nezakonit boravak' – Direktiva 2013/32/EU – Podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu – Članak 9. stavak 1. – Pravo na ostanak u državi članici do završetka razmatranja zahtjeva – Odluka o vraćanju donesena prije donošenja prvostupanjske odluke kojom se odbija zahtjev za međunarodnu zaštitu"

U predmetu C-257/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Krajský soud v Brně (Okružni sud u Brnu, Češka Republika), odlukom od 28. veljače 2022., koju je Sud zaprimio 14. travnja 2022., u postupku

CD

protiv

Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: Z. Csehi, predsjednik vijeća, E. Regan (izvjestitelj), predsjednik petog vijeća, i D. Gratsias, sudac,

nezavisni odvjetnik: J. Richard de la Tour,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za češku vladu, A. Edelmannová, M. Smolek i J. Vláčil, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, A. Azéma, A. Katsimerou i M. Salyková, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

* Jezik postupka: češki

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. stavaka 2. i 3. te članka 5. Direktive 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom (SL 2008., L 348, str. 98.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 188.), u vezi s člankom 2., člankom 4. i člankom 19. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe CD, alžirskog državljanina, i Ministerstva vnitra České republiky, odbor azylové a migrační politiky (Ministarstvo unutarnjih poslova Češke Republike, Služba za politiku azila i migracija, u daljnjem tekstu: Ministarstvo unutarnjih poslova) u vezi s odlukom o vraćanju koju je u pogledu tog državljanina donio Ředitelství služby cizinecké policie (Uprava službe policije za strance, Češka Republika, u daljnjem tekstu: Policijska uprava za strance) (u daljnjem tekstu: odluka o vraćanju o kojoj je riječ).

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2008/115

3 U skladu s uvodnim izjavama 9. i 12. Direktive 2008/115:

„(9) U skladu s Direktivom Vijeća 2005/85/EZ od 1. prosinca 2005. o minimalnim normama koje se odnose na postupke priznavanja i ukidanje statusa izbjeglica u državama članicama [(SL 2005., L 326, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 7., str. 19.)], ne bi se trebalo smatrati da državljanin treće zemlje koji je podnio zahtjev za azil u državi članici nezakonito boravi na području te države članice do stupanja na snagu negativne odluke u pogledu zahtjeva ili odluke kojom prestaje njegov ili njezin boravak kao tražitelja azila.

[…]

(12) Položaj državljana trećih zemalja koji borave nezakonito, a njihovo udaljavanje nije moguće, trebao bi biti reguliran. Osnovne uvjete za njihovo uzdržavanje trebalo bi utvrditi u skladu s nacionalnim zakonodavstvom. Takve bi osobe trebale dobiti pisanu potvrdu kako bi mogle u slučaju upravnih kontrola ili provjera dokazati svoj poseban položaj. Države bi članice trebale imati široku slobodu u odlučivanju u pogledu obrasca i oblika potvrde te bi trebale moći uključiti ga u odluke koje se odnose na povratak prema ovoj Direktivi.”

4 Člankom 2. Direktive 2008/115, naslovljenim „Područje primjene”, u stavku 1. određuje se:

„Ova se Direktiva primjenjuje na državljane trećih zemalja koji nezakonito borave na državnom području države članice.”

5 Člankom 3. te direktive, naslovljenim „Definicije”, u točkama 2. i 4. određuje se:

„U smislu ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

2. ‚nezakonit boravak’ znači nazočnost u području države članice državljanina treće zemlje koji ne ispunjava ili više ne ispunjava uvjete za ulazak iz članka 5. [Uredbe (EZ) br. 562/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2006. o Zakoniku Zajednice o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (Zakonik o schengenskim granicama) (SL 2006., L 105, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 61.)], ili druge uvjete za ulazak, boravak ili boravište u toj državi članici;

[…]

4. ‚odluka o vraćanju’ znači upravna ili sudska odluka ili akt u kojem se navodi ili određuje da je boravak državljanina treće zemlje nezakonit i kojom se određuje ili utvrđuje obveza vraćanja;

[…]”

6 Člankom 5. navedene direktive, naslovljenim „Non refoulement, najbolji interes djeteta, pravo na obiteljski život i zdravstveno stanje”, određuje se, među ostalim, da države članice prilikom provedbe iste direktive poštuju načelo *non refoulement*.

7 Člankom 6. Direktive 2008/115, naslovljenim „Odluka o vraćanju”, u stavku 1. određuje se:

„Države članice izdaju odluku o vraćanju u pogledu svakog državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovom državnom području, ne dovodeći u pitanje iznimke iz stavaka od 2. do 5.”

Direktiva 2013/32/EU

8 Člankom 9. Direktive 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite (SL 2013., L 180, str. 60.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 249. i ispravci SL 2020., L 76, str. 38. i SL 2020., L 415, str. 90.) (u daljnjem tekstu: Direktiva o postupcima) određuje se u njegovom stavku 1.:

„Podnositeljima zahtjeva dozvoljava se ostanak u državi članici isključivo zbog postupka, dok tijelo odlučivanja ne donese odluku u prvostupanjskom postupku iz poglavlja III. To pravo na ostanak ne predstavlja ovlaštenje na dozvolu boravka.”

9 Člankom 36. Direktive 2013/32, naslovljenim „Koncept sigurne zemlje porijekla”, predviđa se:

„1. Treća zemlja koja je u skladu s ovom Direktivom označena kao sigurna [zemlja porijekla], nakon razmatranja zahtjeva smatra se sigurnom zemljom porijekla za određenog podnositelja zahtjeva, ako:

(a) on ili ona imaju državljanstvo te zemlje; ili

(b) su on ili ona osobe bez državljanstva i prethodno su imali uobičajeno boravište u toj državi,

[t]e on ili ona nisu podnijeli nijedan ozbiljni razlog zbog kojeg bi se moglo smatrati da […] ta država s obzirom na njegove ili njezine posebne okolnosti i za potrebe njegovog ili njezinog ispunjavanja uvjeta kao ovlaštenika na supsidijarnu zaštitu u skladu s Direktivom 2011/95/EU [Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni [status] izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13, str. 248. i ispravak SL 2020., L 76, str. 37.)] [nije sigurna zemlja porijekla].

2. Države članice utvrđuju u nacionalnom zakonodavstvu daljnja pravila i načine primjene koncepta sigurne [zemlje porijekla].”

10 Člankom 37. te direktive, naslovljenim „Nacionalna oznaka treće zemlje kao sigurne zemlje porijekla”, predviđa se:

„1. Države članice mogu zadržati ili donijeti zakonodavstvo koje omogućuje, u skladu s Prilogom I., nacionalno označavanje sigurnih zemalja porijekla u svrhe razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

2. Države članice redovito nadziru stanje u trećim zemljama koje su označile kao sigurne zemlje porijekla u skladu s ovim člankom.

[…]”

Češko pravo

11 Člankom 120a. stavkom 1. točkom (b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (Zakon br. 326/1999 o boravku stranaca na državnom području Češke Republike i o izmjeni drugih zakona), u verziji primjenjivoj na činjenice iz glavnog postupka (u daljnjem tekstu: Zakon o boravku stranaca), određuje se:

„U okviru upravne odluke o udaljavanju u skladu s člancima 119. i 120. policija je dužna zatražiti obvezujuće mišljenje ministarstva o mogućnosti da stranac napusti državno područje (članak 179.); to se ne primjenjuje

[…]

(b) ako stranac dolazi iz sigurne zemlje porijekla u smislu druge zakonske odredbe i nije naveo okolnosti koje bi dokazivale da bi mogao biti izložen stvarnoj opasnosti u smislu članka 179.

[…]”

12 Na temelju članka 179. stavaka 1. i 2. Zakona o boravku stranaca:

„1. Udaljavanje stranca s državnog područja nije moguće ako postoji opravdana bojazan da bi stranac bio izložen stvarnoj opasnosti ako ga se vrati u državu čiji je državljanin ili, ako je riječ o osobi bez državljanstva, u državu u kojoj je imao posljednje stalno boravište.

2. Stvarna opasnost u smislu ovog zakona znači vraćanje kojim se krši članak 3. [Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP)]."

Glavni postupak i prethodno pitanje

13 Tužitelj iz glavnog postupka, alžirski državljanin, pojavio se 30. rujna 2021. u ustanovi za zadržavanje državljana trećih zemalja, u kojoj je podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu. Budući da je boravio na češkom državnom području bez važeće boravišne dozvole i putne isprave, policija je 8. listopada 2021. protiv njega pokrenula upravni postupak udaljavanja.

14 Tijekom saslušanja tužitelj iz glavnog postupka tvrdio je da Alžir nije sigurna zemlja i da, među ostalim, državna tijela nisu u mogućnosti zaštititi alžirske državljane. Naveo je da mu u Alžiru obitelj žrtve tučnjave tijekom koje je svjedočio ubojstvu prijeti smrću. Istaknuo je da se, iako ga je alžirski sud oslobodio optužbe, zbog straha od te prijetnje nije mogao vraćati kući tijekom dana, nego je trebao čekati noć kako bi se vratio.

15 Odlukom o vraćanju o kojoj je riječ, donesenom 12. listopada 2021., Policijska uprava za strance odredila je upravnu mjeru udaljavanja tužitelja iz glavnog postupka i odredila razdoblje od jedne godine tijekom kojeg će mu se odbiti ulazak na državno područje država članica.

16 Policijska uprava za strance smatrala je da nisu postojali razlozi koji bi spriječili udaljavanje tužitelja iz glavnog postupka s češkog državnog područja jer nije bilo opravdanog straha od stvarne opasnosti u zemlji porijekla u smislu članka 179. stavaka 1. i 2. Zakona o boravku stranaca.

17 U tom pogledu je Policijska uprava za strance utvrdila da se Alžir nalazi na popisu sigurnih zemalja porijekla utvrđenom vyhláškom č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců (Uredba br. 328/2015 o provedbi Zakona o azilu i Zakona br. 221/2003 o privremenoj zaštiti stranaca), u verziji koja se primjenjuje na činjenice iz glavnog postupka (u daljnjem tekstu: Uredba br. 328/2015).

18 Budući da je Ministarstvo unutarnjih poslova odlukom od 6. prosinca 2021. odbilo upravnu žalbu tužitelja iz glavnog postupka protiv odluke o vraćanju o kojoj je riječ, taj je tužitelj pokrenuo postupak pred Krajský soudem v Brně (Okružni sud u Brnu, Češka Republika), sudom koji je uputio zahtjev. Pred tim sudom ističe, među ostalim, da se ta odluka temelji na općim razmatranjima koja se odnose na to da je Alžir sigurna zemlja porijekla na temelju Uredbe br. 328/2015, a da je trebalo provesti pojedinačnu ocjenu njegova položaja.

19 Sud koji je uputio zahtjev dvoji o tome protivi li se pravu Unije to da država članica, prilikom ocjene toga povređuje li se odlukom o vraćanju državljanina treće zemlje načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja, s jedne strane, u okviru sustava vraćanja državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom, predviđenog Direktivom 2008/115, primjenjuje pojam „sigurna zemlja porijekla", iz članka 36. Direktive 2013/32 i, s druge strane, tumači to načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja na način da se odnosi samo na zabranu zlostavljanja.

20 Kad je riječ o pojmu „sigurna zemlja porijekla", sud koji je uputio zahtjev primjećuje da, iako tog pojma nema u Direktivi 2008/115, njegova upotreba u okviru postupka vraćanja za policiju podrazumijeva postupovna pojednostavnjenja, s obzirom na to da policija ne mora provoditi konkretnu ocjenu postojanja opasnosti od povrede načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja

u zemlju odredišta u posebnom slučaju državljanina treće zemlje kojeg se vraća. Međutim, upotreba tog pojma stavlja državljanina treće zemlje o kojem je riječ u teži položaj jer mora oboriti pretpostavku prema kojoj je njegova zemlja porijekla sigurna.

21 Što se tiče načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja, sud koji je uputio zahtjev naglašava da članak 19. stavak 2. Povelje i članak 3. EKLJP-a, kako se tumači u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, tom načelu daju širi doseg od dosega koji proizlazi iz članka 179. stavka 2. Zakona o boravku stranaca, kojim se on ograničava na zabranu zlostavljanja.

22 Usto, sud koji je uputio zahtjev smatra da je Češka Republika povrijedila obvezu koju ima na temelju članka 37. stavka 2. Direktive 2013/32 da redovito nadzire stanje u trećim zemljama koje je označila kao sigurne zemlje porijekla u skladu s tim člankom. Stoga se, prema njegovu mišljenju, osobito postavlja pitanje je li četiri godine nakon objave izvora na kojima se temeljilo označivanje Alžira kao sigurne zemlje porijekla i tri godine nakon navođenja iste zemlje u Uredbi br. 328/2015 zaključak o sigurnosti Alžira i dalje opravdan.

23 U tim je okolnostima Krajský soud v Brně (Okružni sud u Brnu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 4. stavke 2. i 3. te članak 5. *in fine* [Direktive 2008/115], u vezi s člankom 2., člankom 4. i člankom 19. stavkom 2. [Povelje] tumačiti na način da im se protivi to da se, prilikom ocjene toga povređuje li se odlukom o vraćanju u skladu s člankom 6. [Direktive 2008/115] načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja, primijeni pojam sigurne zemlje porijekla u skladu s člancima 36. i 37. [Direktive 2013/32] zajedno s ograničenom definicijom načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja koja obuhvaća samo zabranu nečovječnog postupanja u smislu članka 4. [Povelje] i članka 3.[EKLJP-a]?”

O prethodnom pitanju

24 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. stavke 2. i 3. i članak 5. Direktive 2008/115, u vezi s člankom 2., člankom 4. i člankom 19. stavkom 2. Povelje, tumačiti na način da se načelu zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja protivi donošenje odluke o vraćanju državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi na državnom području države članice kada taj državljanin pred tijelima te države ističe da bi mu u njegovoj zemlji porijekla pojedinci prijetili smrću i to iako takva država članica može, kako bi ocijenila opasnost od povrede tog načela u takvim okolnostima, primijeniti pojam „sigurna zemlja porijekla” u smislu članaka 36. i 37. Direktive 2013/32.

25 U svojem pisanom očitovanju Europska komisija izrazila je sumnje u dopuštenost ovog zahtjeva za prethodnu odluku. Konkretno, primijetila je da se čini da iz nacionalnog spisa proizlazi da nadležna tijela nisu razmotrila zahtjev za međunarodnu zaštitu prije pokretanja postupka udaljavanja, u kojem slučaju se u ovom predmetu uopće nisu trebale primijeniti nacionalne odredbe kojima se prenosi Direktiva 2008/115. Komisija je također istaknula da je, u okviru tužbe podnesene sudu koji je uputio zahtjev protiv odluke o vraćanju o kojoj je riječ, tužitelj, među ostalim, tvrdio da je protiv njega pogrešno pokrenut postupak udaljavanja premda njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu još nije bio razmotren.

26 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je 30. rujna 2021. tužitelj iz glavnog postupka podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu Češkoj Republici i da je 12. listopada 2021. Policijska uprava za strance donijela odluku o vraćanju o kojoj je riječ, popraćenu zabranom ulaska.

27 Nakon dvaju zahtjeva za pružanje informacija Suda od 26. siječnja i 1. ožujka 2023., koji se temelje na članku 62. stavku 1. Poslovnika Suda, sud koji je uputio zahtjev potvrdio je, među ostalim, s jedne strane, da je odlukom od 25. studenoga 2021. Ministarstvo unutarnjih poslova odbilo zahtjev za međunarodnu zaštitu tužitelja iz glavnog postupka i, s druge strane, da je u okviru tužbe koja mu je podnesena protiv odluke o vraćanju o kojoj je riječ taj tužitelj, među ostalim, tvrdio da se u odnosu na njega, s obzirom na njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu, nije trebao voditi postupak udaljavanja.

28 U tom pogledu, valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, pitanja o tumačenju prava Unije koja nacionalni sud uputi u pravnom i činjeničnom okviru koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud samo ako je, među ostalim, očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku ili ako je problem hipotetski (presuda od 12. siječnja 2023., Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, C-132/21, EU:C:2023:2, t. 24. i navedena sudska praksa).

29 Međutim, u ovom je slučaju Policijska uprava za strance donijela odluku o vraćanju u odnosu na tužitelja iz glavnog postupka. Usto, pred sudom koji je uputio zahtjev vodi se spor čiji je predmet zakonitost te odluke, a postavljeno pitanje odnosi se na tumačenje odredbi direktiva 2008/115 i 2013/32 koje su relevantne za obrazloženje nezakonitosti navedene odluke i na koje se, prema odluci kojom se upućuje prethodno pitanje, poziva tužitelj iz glavnog postupka. Iz spisa podnesenog Sudu stoga ne proizlazi na očit način da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku ili da je problem koji je istaknuo sud koji je uputio zahtjev hipotetski.

30 Slijedom toga, za razliku od onog što tvrdi Komisija, postavljeno je pitanje dopušteno.

31 Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene člankom 267. UFEU-a, zadaća je Suda da nacionalnom sudu pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za donošenje odluke u predmetu koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se sud koji je uputio zahtjev u tekstu navedenih pitanja na njih pozvao ili nije (presuda od 21. rujna 2017., Aviva, C-605/15, EU:C:2017:718, t. 21. i navedena sudska praksa).

32 U ovom slučaju, u skladu s tom sudskom praksom, najprije valja razmotriti pitanje same primjenjivosti Direktive 2008/115 u okolnostima poput onih u glavnom postupku, u kojima je odluka o vraćanju donesena prije donošenja prvostupanjske odluke kojom se odbija zahtjev za međunarodnu zaštitu.

33 Najprije valja istaknuti da je nalog za napuštanje državnog područja o kojem je riječ u glavnom postupku „odluka o vraćanju” u smislu članka 3. točke 4. Direktive 2008/115, odnosno upravna ili sudska odluka ili akt u kojem se navodi ili određuje da je boravak državljanina treće zemlje nezakonit i kojim se određuje ili utvrđuje obveza vraćanja.

34 U skladu s člankom 2. stavkom 1. Direktive 2008/115, ona se primjenjuje na državljane trećih zemalja koji nezakonito borave na državnom području države članice. Konkretno, kad je riječ o odlukama o vraćanju, člankom 6. stavkom 1. te direktive propisano je da države članice takvu odluku u načelu donose u pogledu svakog državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovu državnom području.

35 Stoga, kako bi se odredilo može li se odluka o vraćanju donijeti u pogledu državljana treće zemlje tijekom razdoblja koje teče od trenutka kad je on podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu do donošenja prvostupanjske odluke kojom se odlučuje o tom zahtjevu, valja ispitati je li tijekom tog razdoblja boravak tog državljanina nezakonit u smislu Direktive 2008/115 (vidjeti po analogiji presudu od 19. lipnja 2018., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, t. 38.).

36 U tom pogledu, iz definicije pojma „nezakonit boravak”, koja se nalazi u članku 3. točki 2. te direktive, proizlazi da svaki državljanin treće zemlje koji se nalazi na području države članice i koji ne ispunjava uvjete za ulazak, boravak ili boravište u toj državi članici zbog same te činjenice u njoj nezakonito boravi (presuda od 19. lipnja 2018., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, t. 39. i navedena sudska praksa).

37 Međutim, u skladu s člankom 9. stavkom 1. Direktive 2013/32 podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu smije ostati na državnom području države članice u kojoj je podnio taj zahtjev isključivo u svrhu postupka sve do donošenja prvostupanjske odluke kojom se odbija navedeni zahtjev. Iako to pravo ostanka na tom državnom području prema izričitom tekstu te odredbe ne predstavlja pravo na dozvolu boravka, iz uvodne izjave 9. Direktive 2008/115 ipak proizlazi, među ostalim, da navedeno pravo sprečava da se boravak podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu okvalificira kao „nezakonit” u smislu te direktive, tijekom razdoblja koje teče od podnošenja njegova zahtjeva za međunarodnu zaštitu do donošenja prvostupanjske odluke o tom zahtjevu (vidjeti u tom smislu presudu od 16. studenoga 2021., Komisija/Mađarska (Inkriminacija pomaganja tražiteljima azila), C-821/19, EU:C:2021:930, t. 137. i navedenu sudsku praksu).

38 Kako to nedvosmisleno proizlazi iz teksta članka 9. stavka 1. Direktive 2013/32, pravo podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu da ostane u državi članici u kojoj je podnio taj zahtjev, predviđeno tom odredbom, prestaje donošenjem prvostupanjske odluke kojom nadležna tijela te države članice odbijaju navedeni zahtjev. U slučaju kada se tom podnositelju zahtjeva ne odobri pravo ili dozvola boravka na drugom pravnom temelju, osobito na temelju članka 6. stavka 4. Direktive 2008/115 kojim se odbijenom podnositelju zahtjeva omogućava da ispuni uvjete ulaska, boravka ili boravišta u predmetnoj državi članici, tada navedeni podnositelj zahtjeva više ne ispunjava te uvjete nakon donošenja odluke o odbijanju pa njegov boravak postaje nezakonit (vidjeti po analogiji presudu od 19. lipnja 2018., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, t. 41.).

39 Slijedom toga, budući da tijekom razdoblja koje teče od podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu do donošenja prvostupanjske odluke kojom se o njemu odlučuje, postojanje dozvole za ostanak isključuje nezakonitost boravka podnositelja zahtjeva, a time i primjenu Direktive 2008/115 na njega, ne može se tijekom tog razdoblja u odnosu na njega donijeti odluka o vraćanju (vidjeti u tom smislu presudu od 19. lipnja 2018., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, t. 46., 58. i 59.).

40 Nasuprot tome, nakon odbijanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili zajedno s njime, u istom upravnom aktu u pogledu osobe o kojoj je riječ može se stoga u načelu donijeti odluka o vraćanju (presuda od 19. lipnja 2018., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, t. 59.).

41 S obzirom na navedeno, iz razmatranja iznesenih u točkama 33. do 40. ove presude ne može se zaključiti da, u slučaju da je predmet odluke o vraćanju udaljiti državljanina treće zemlje zbog nezakonitosti njegova boravka prije njegova zahtjeva za međunarodnu zaštitu, ta okolnost opravdava to da nadležno tijelo države članice kojem je taj državljanin treće zemlje podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu može donijeti takvu odluku o vraćanju nakon podnošenja tog zahtjeva, ali prije nego što je o tom zahtjevu donesena prvostupanjska odluka.

42 Doduše, kao što je to Sud već utvrdio, iz uvodne izjave 12. Direktive 2008/115 proizlazi da se ona primjenjuje na državljane treće zemlje kojima je, iako je njihov borak nezakonit, dopušteno zakonito ostati na državnom području predmetne države članice s obzirom na to da njihovo udaljavanje još nije moguće. Međutim, kao što to proizlazi iz točke 37. ove presude, članak 9. stavak 1. Direktive 2013/32, u vezi s uvodnom izjavom 9. Direktive 2008/115, treba tumačiti na način da pravo podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu da ostane na državnom području predmetne države članice tijekom razdoblja koje teče od podnošenja njegova zahtjeva do donošenja prvostupanjske odluke o tom zahtjevu sprečava da se tijekom tog razdoblja boravak dotične osobe okvalificira kao „nezakonit” u smislu Direktive 2008/115 (vidjeti u tom smislu presudu od 19. lipnja 2018., Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, t. 46. i 47.). U tom pogledu, nije relevantno to što se odluka o vraćanju odnosi na razdoblje tijekom kojeg je taj podnositelj zahtjeva nezakonito boravio na državnom području predmetne države članice, prije podnošenja njegova zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

43 Uzimajući u obzir razmatranja iznesena u točkama 33. do 42. ove presude, nije potrebno odgovoriti na pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev o tome protivi li se odredbama prava Unije, a osobito odredbama Direktive 2008/115, navedenima u točki 24. ove presude, donošenje odluke o vraćanju u pogledu državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi na državnom području države članice, u okolnostima opisanima u istoj točki ove presude i to iako ta država članica može, kako bi ocijenila opasnost od povrede načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja u slučaju donošenja takve odluke, primijeniti pojam „sigurna zemlja porijekla” u smislu članaka 36. i 37. Direktive 2013/32.

44 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na zahtjev za prethodnu odluku valja odgovoriti tako da članak 2. stavak 1. i članak 3. točku 2. Direktive 2008/115, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 9. i člankom 9. stavkom 1. Direktive 2013/32, treba tumačiti na način da im se protivi donošenje odluke o vraćanju na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 2008/115 u pogledu državljanina treće zemlje nakon što je on podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu, ali prije nego što je o tom zahtjevu donesena prvostupanjska odluka, i to neovisno o razdoblju boravka iz navedene odluke o vraćanju.

Troškovi

45 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Članak 2. stavak 1. i članak 3. točku 2. Direktive 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 9. i

člankom 9. stavkom 1. Direktive 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite

treba tumačiti na način da im se:

protivi donošenje odluke o vraćanju na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 2008/115 u pogledu državljanina treće zemlje nakon što je on podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu, ali prije nego što je o tom zahtjevu donesena prvostupanjska odluka, i to neovisno o razdoblju boravka iz navedene odluke o vraćanju.

Potpisi